Р Е П У Б Л И К А С Р П С К А
О П Ш Т И Н А П Р Њ А В О Р
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

Карађорђева бр. 2, Прњавор, тел/факс: +387 51 663 740
e-mail: opstina@prnjavor.ba, www.prnjavor.ba

И З В Ј Е Ш Т А Ј

окомуналном отпаду за 2016. годину за општину Прњавор

ПРЕДЛАГАЧ: Начелник општине
ОБРАЂИВАЧ: Одјељење за просторно уређење

Прњавор, октобар, 2017. године

УВОД

Програмом рада Скупштине Општине Прњавор за 2017. годину, предвиђено је разматрање Годишњег извјештајао комуналном отпаду за 2016. годину за општину Прњавор, за које је надлежно Одјељење за просторно уређење.

Законом о локалној самоуправи("Службени гласник Републике Српске", број 97/16) у члану 58. става 14. прописано је да градоначелник, односно начелник општине подноси извјештај скупштини о раду и раду градске, односно општинске управе.

Циљ овог извјештаја је упознавање са стањем у области управљања отпадом на подручју општине Прњавор, кроз презентацију сазнања о продукцији отпада и начинима збрињавања истог, указивање на недостатке у инфраструктури за управљање отпадом, те потребама за бољим правним, институционалним и економским оквиром, ас циљем успостављања квалитетног и одрживог система.

Управљање отпадом је дјелатност од општег интереса што подразумијева спровођење прописаних мјера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом послије затварања.

Начин управљања отпадом мора да обезбиједи најмањи ризик којим се угрожавају животи и здравље људи и животне средине и исти би требао да обухвати контролу и мјере смањења загађења вода, ваздуха и земљишта, опасности по биљни и животињски свијет, опасности од настајања удеса, експлозија или пожара, негативне утицаје на предјеле и природна добра посебних вриједности и нивоа буке и непријатних мириса.

Одлуком Народне скупштине Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број, 67/17) усвојена је Стратегија управљања отпадом Републике Српске за период 2017-2026. године.

Стратегија управљања отпадом представља основни документ којим се оцјењује стање управљања отпадом, одређују дугорочни циљеви управљања отпадом и обезбијеђују услови за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Српске.

Скупштина јединице локалне самоуправе доноси локални план управљања отпадом којим дефинише циљеве управљања отпадом на свом подручју у складу са Стратегијом управљања отпадом Републике Српске, као и мјере и носиоце активности за постизање циљева.

Одјељење за просторно уређење Општинске управе општине Прњавор као надлежно одјељење за питање заштите животне средине до краја текуће 2017. године донијет ће Одлуку о приступању изради Локалног плана управљања отпадом и приступит ће изради истог.

Програмом рада Одјељења за просторно уређење за 2018. годину планирано је доношење Одлуке о усвајању Локалног плана управљања отпадом за општину Прњавор.

Локални план управљања отпадом прописан је чланом 19., 20. и 21. Закона о управљању отпадом ("Службени гласник Републике Српске" 111/13). Исти дефинише циљеве управљања отпадом на свом подручју у складу са републичком Стратегијом управљања отпадом за период 2017 – 2026. године, као и мјере и носиоце активности за

постизање циљева, а по предходно прибављеној сагласности Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске.

Локални план управљања отпадом доноси се на период од пет година и исти треба да садржи сљедеће:

- очекиване врсте, количине и пријекло укупног отпада на територији,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће бити искоришћен или одложен у оквиру територије обухваћене планом,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе,
- циљеви који треба да се остваре у погледу поновне употребе и рециклаже отпада у области која је обухваћена планом,
- програм сакупљања отпада из домаћинстава,
- програм сакупљања опасног отпада из домаћинстава,
- програм сакупљања комерцијалног отпада,
- програм управљања индустријским отпадом,
- приједлоге за поновну употребу и рециклажу отпада,
- програм смањења количина биоразградивог и амбалажног отпада у комуналном отпаду,
- програм развијања јавне свијести о управљању отпадом,
- локацију постројења за сакупљање отпада, третман и одлагање отпада, укључујући податке о локацијским условима,
- мјере за спречавање кретања отпада који није обухваћен планом и мјере за поступање са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама,
- мјере санације неуређених депонија,
- надзор и праћење планираних активности и мјера,
- процјену трошкова и изворе финансирања за планиране активности,
- могућности сарадње између двије или више јединица локалне самоуправе,
- рокове за извршење планираних мјера и активности,
- друге податке, циљеве и мјере од значаја за ефикасно управљање отпадом.

АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА СТАЊА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Организовно прикупљање, транспорт и одлагање отпада са подручја општине Прњавор врши комунално предузеће "ПАРК" а.д. Прњавор.

Специфичност система прикупљања отпада са подручја општине Прњавор огледа се у непостојању регистроване уређене депоније за одлагање истог. Отпад се одвози на регионалну депонију отпада у Ј.П. "ДЕП–ОТ"Рамићи, Бања Лука, предузеће основано 06.03.2003. године од стране општина бањалучке регије: Градишка, Лакташи, Србац, Котор Варош, Челинац, Кнежево и Прњавор.

Чишћење јавних површина, одвоз свих врста прикупљеног отпада и одржавање чистоће изводи се континуирано током цијеле године, у свим временским условима.

Потешкоће са којима се комунално предузеће "ПАРК" а.д. Прњавор сусреће приликом сакупљања и транспорта отпада (комуналног отпада из домаћинстава, отпада

из предузећа и установа који је сличан комуналном отпаду, кабастог отпада, пет амбалаже, стакла и картона, опасног отпада, анималног отпада, медицинског отпада, органског отпада, ЕЕ- отпада, те грађевинског отпада) огледају се у:

- неправилном прикупљању, транспорту и одлагању отпада;
- непостојању селективног раздвајања и откупа отпада;
- непостојању система за рециклажу отпада;
- непостојању система поновног искоришћавања отпада;
- непостојању локације центра за сакупљање кабастог отпада из домаћинстава (намјештај, бијела техника и сл.);
- не постоајњу центра за сакупљање ЕЕ – отпада, грађевинског отпада и сл.;
- непостојању података о генерисању опадсног отпада, његовом одлагању и третману;
- не постојању система мониторинга и контроле одлагања отпада;
- учесталости хаварија на возилима и дотрајалости истих, као и у неизвјсности наплате за извршене услуге.

Комунално предузеће "ПАРК" а.д. Прњавор располаже са сљедећпн радном механизацијом:

- аутосмећар (5 комада);
- ауто – подизач;
- камион;
- камион кипер;
- трактор са приколицом;
- комунални контејнери од 5 m^3 (4 комада);
- комунални контејнери од 7 m^3 (13 комада);
- контејнери од 1,1 m^3 (120 комада);
- контејнери за одвојено сакупљање секундарних сировина (16 комада);
- те остала опрема на депонији.

Поред комуналног предузећа "ПАРК" а.д. Прњавор на подручју општине Прњавор у области управљања отпадом послују сљедећа физичка и правна лица:

- самостални предузетник Ковач Санел, син Османа из Прњавора, пословни објекат ауто отпад "МУЊА" Чорле, Прњавор;
- погон за рециклажу металног отпада и производњу металних мрежа "ДД КОМЕРЦ" д.о.о.Прњавор, у оквиру кога се врши прикупљање старог секундарног металног отпада, одвајање неметалних дијелова, сортирање по врсти материјала, пресовање ситних металних дијелова, откуп и привремено складишење акумулатора.

Општина Прњавор не располаже тачним подацима о укупно произведеном отпаду, јер није цјелокупна Општина обухваћена прикупљањем отпада.

Према попису становништва, домаћинстава и станова из 2013. године општина Прњавор има укупно 12.166 домаћинстава. Просјечан број чланова домаћинстава износи 2,82.

Број домаћинстава обухваћеним прикупљањем отпада у градском подручју у току 2016. године износио је 3341, а у руралном подручју 3488 (укупно 6829 домаћинстава).

У 2016. години сакупљено је 6455,73 тоне комуналног отпада, те би се могла дати процјена да просјечна количина произведеног комуналног отпада по становнику износи 335,27 kg.

Према подацим општинске комуналне полиције неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Иако се ради о мањим депонијама, исте настају као посљедица непрописног одлагања кућног отпада од стране несавјесног локалног становништва. Ради се о сљедећим депонијама:

- Мићино Брдо, отпад у количини од око 3 камионске приколице разног кућног и кабастог отпада;
- Вучијак – пут према избјегличком насељу, отпад у количини од око 3 камионске приколице кућног и кабастог отпада;
- Кремна – напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 5-6 камионских приколица кућног и кабастог отпада;
- Кремна (Грмчара) – Павловића шљункара, отпад у количини од 2 камионске приколице кућног отпада;
- Кремна, преко пута потпорног зида, на Регионалном путу Прњавор – Добој;
- Градина, напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 10 камионских приколица, највише аутомобилских гума, али и разног другог кабастог отпада;
- Чивчије, гранично подручје са општином Челинац, отпад у количини од 1 камионске приколице кућног отпада;
- Љубић (Свињар), код репетитора, отпад у количини од око 3 камионске приколице углавном кућног отпада.

При процјени свих постојећих локација депоновања поред идентификације мјеста одлагања неопходно је утврдити категорију депоније и ризик по животну средину и здравље, а у циљу одређивања санационих захвата и захтјева и мјера које ће бити потребне у дугорочном периоду за сваку локацију посебно.

Примарни ризици неуређених депонија су филтрат, гас, заразне болести, нестабилност тијела депоније, пожари и слично.

Треба истаћи да на подручју општине Прњавор нису идентификоване локације већег и дуготрајнијег загађења животне средине, тзв. "црне тачке" као што су исплака, опасни гудронски отпад из процеса рафинерије, регенерације искориштених уља, зауљена земља, муљеви, хемијски отпад и друго.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПРОБЛЕМА У УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Анализом досадашњег стања у области организованог сакупљања и третмана отпада на подручју општине Прњавор могуће је дефинисати сљедеће проблеме:

- незадовољавајуће стање у погледу прикупљања, транспорта и локације одлагања отпада, а што за посљедицу има неселктиван приступ у рјешавању овог проблема;
- неразвијен систем сакупљања и систематизовања података и токова свих врста отпада;
- не постоји систем мониторинга и контроле промета и одлагања отпада;

- не постоји ефикасна организација одвојеног сакупљања отпада за рециклажу из домаћинстава;
- одлагање опасног отпада заједно са комуналним неопасним отпадом;
- постојање неуређених одлагалишта отпада;
- неидентификоване дивље депоније;
- проблеми у транспорту отпада због застарјеле и неисправне механизације;
- не постоје подаци о генерисању опасног отпада, његовом одлагању и третману;
- изостаје примјена начела "загађивач плаћа", у смислу плаћања накнаде загађивања животне средине у складу са прописима који регулишу финансирање заштите животне средине, у случају када својим активностима потенцијални загађивач проузрокује или може проузроковати оптерећење животне средине.

ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Темељи политике управљања отпадом у Европској унији садржани су у Оквирној директиви о отпаду и Директиви о опасном отпаду, којима су прописане мјере за превенцију и смањење утицаја отпада на животну средину и здравље људи. Посебно су регулисане специфичне врсте отпада, као што су отпадна уља, отпад од амбалаже, акумулатори и слично, као и различити начини збрињавања, те статистика отпада.

Стални пораст производње отпада кључни је проблем за рјешавање у области заштите животне средине и здравља људи. У задњих шест година производња отпада расте темпом од 10% годишње само у Европској Унији, те се стога улажу велики напори како би се овај тренд зауставио.

Највећи дио отпада потиче из пољопривреде, грађевинарства, индустрије и рударства, док око 200 милиона тона отпада потиче из домаћинстава, а што отприлике износи око 1 kg по глави становника.

Депоније су све више попуњене, а главна алтернатива депонијама је спаљивање отпада, које производи загађујуће супстанце за чије неутралисање су потребна велика финансијска улагања.

Будући да и одлагање отпада и његово спаљивање имају негативан утицај на животну средину и здравље људи, у хијерархијском смислу у управљању отпадом најбоља опција је превенција настанка отпада, јер отпад који није произведен не мора се ни збрињавати, затим припрема за поновно искоришћавање отпада, рециклажа, друге врсте употребе отпада као што је енергетско искоришћавање и одлагање отпада.

Велика пажња се посвећује рециклажи отпада која по дефиницији подразумијева прераду отпадних материјала у производном процесу за првобитну или другу намјену, затим поновном искоришћавању отпада, при чему се тежи постизању веће користи за животну средину с једне стране, а с друге стране се цијени економска прихватљивост и техничка изводљивост појединих процеса.

У земљама са развијеним системом управљања отпадом искориштава се и до 70% укупно произведених количина отпада, било да се ради о рециклажи, биолошкој обради или спаљивању, док се остатак одлаже на санитарне депоније.

Такође, у земљама са развијеним системом управљања отпадом полази се од начела која подразумијевају смањење штетних утицаја на животну средину и здравље људи провођењем принципа "загађивач плаћа", образовањем и одгојом грађана и

укупне јавности с циљем обликовања пожељног понашања према отпаду, усклађивању властитих потреба и пословања са потребама заштите животне средине и здравља људи.

ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Заштита животне средине и управљања отпадом у Републици Српској регулисана је сљедећим законским прописима:

1. **Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12 и 79/15**), којим се уређује заштита животне средине ради њеног очувања, смањења ризика по живот и здравље људи, те осигурања и побољшања квалитета живота, заштита свих елемента животне средине, информисање и приступ информацијама у области заштите животне средине, планирање и заштита животне средине, стратешка процјена утицаја и процјена утицаја на животну средину, поступак издавања еколошких дозвола и спречавање несрећа великих размјера, систем еко означавања и управљања заштитом животне средине, одговорност за штету нанесену животној средини, као и права и обавезе правних и физичких лица које обављају дјелатности утврђене овим законом.
2. **Закон о управљању отпадом ("Службени гласник републике Српске", број 111/13 и 106/15**) којим се уређују врсте и класификација отпада, планирање управљања отпадом, субјекти управљања отпадом, одговорности и обавезе у управљању отпадом, организовање управљања отпадом, управљање посебним токовима отпада, поступак издавања дозвола, прекогранично кретање отпада, извјештавање о отпаду и база података, финансирање управљања отпадом, надзор и друго.
3. **Закон о комуналним дјелатностима ("Службени гласник Републике Српске", број 124/11**) којим се утврђују комуналне дјелатности од посебног јавног интереса (производња и испорука воде, пречишћавање и одвођење отпадних вода, производња и сипорука топлотне енергије, збрињавање отпада из стамбених и пословних објеката и тд.) и начин обезбјеђивања посебног јавног инетереса, организација обављања комуналних дјелатноти и начин њиховог финансирања.
4. **Закон о комуналној полицији ("Службени гласник републике Српске", број 28/13 и 41/15**) којим се уређује организовање комуналне полиције, обављање комунално-инспекцијског надзора, надлежност полиције, равноправни статус комуналног полицајца, обавезе и овлашћења комуналног полицајца, права и обавезе субјекта надзора и др.

У складу са Законом о отпаду ("Службени гласник Републике Српске", број 111/13 и 106/15) донесен је низ подзаконских акта из области управљања отпадом (класификација по категоријама, складиштење, третман и одлагање – збрињавање отпада).

ЗАКЉУЧАК

Проблем управљања отпадом присутан је у готово свим јединицама локалне самоуправе на територији Републике Српске.

Отпад се по правилу депонује на неуређене и неконторлисане депоније које раде без икаквих мјера заштите животне средине и здравља становништва, биљног и животињског свијета.

Постојећа инфраструктура за одговарајуће збрињавање отпада није довољна, застарјела је и неисправна.

Организованим сакупљањем отпада обухваћено је само 64 % домаћинстава на територији Републике Српске. Отпад се углавном одлаже на општинске (локалне) депоније (њих 43 на територији Републике Српске), те на "дивљим депонијама" које ствара становништво у близини својих насеља, а настају као посљедица непобухваћености појединих насеља организованим сакупљањем и одвозом комуналног и другог отпада..

На територинји Репубике Српске постоје двије санитарне заједничке депоније за одлагање отпада, које на улазу имају постављене ваге за регистровање количина отпада, а исте садрже и постројења за пречишћавање процједних вода са депонија:

1. Ј.П. "ДЕП–ОТ" Рамићи, Бања Лука и
2. "БРИЈЕСНИЦА" у Бијељини, те
3. "ЦРНИ ВРХ" у Зворнику, радови на изградњи ове депоније су у току.

Систем управљања отпадом не функционише дијелом због непостојања или непоштовања законске регулативе којом се регулише управљање отпадом, а дијелом због непознавања трендова и добре праксе управљања отпадом у Европској Унији.

Став јавности о отпаду и лоцирању објеката за збрињавање отпада је негативан ("NIMBY" ефекат – не у моме дворишту)и резултат је недовољне информисаности и едукације из области управљања отпадом на свим нивоима социјално –друштвеног живота становништва (вртићи, школе, предузећа која се баве отпадом, управа и политичке структуре).

Негативан став јавности према питањима која се тичу рјешавања проблема управљања отпадом и неинформисаност за посљедицу имају сукоб интереса, као и мишљења струке и друштвене заједнице. По правилу до несугласица долази приликом одређивања нових локација за збрињавање отпада, али и приликом санације неуређених и неконтролисаних депонија.

Анализом постојећег стања управљања отпадомнеопходно је успоставити организован интегрални информациони систем одрживог управљања отпадом, у оквиру кога би се прикупљали, евидентирали и обрађивали подаци о комуналном отпаду (врста, количина, локација настанка комуналног отпада, генератор – произвођач комуналног отпада, локација за одлагање, начин збрињавања и актери збрињавања одложеног комуналног отпада), а чиме би било омогућено пружање потребних информација о стању управљања отпадом на подручју општине Прњавор.

На осново предходно наведеног неопходно јесистемски и организовано спровести сљедеће:

- Смањити укупну количину производње отпадана извору његовог настанка кроз промјене у производним и услужим процесима приликом производње и потрошње материјалних добара (чистија производња и берза отпада, рециклажа, производња производа са мањим потенцијалом отпада, те производња са коришћењем секундарних сировина, рационално коришћење производа, рационално поступање са отпадним материјалима и слично),
- Извршити санацију и затварање дивљих депонија, кроз израду Плана санације и затварања дивљих депонија. План би обухватао сљедеће мјере:
    - ✓ одредити простор на којем се врши одлагање отпада, као и одредити девастирану површину,
    - ✓ извршити крчење и припрему терена унутар природне депресије,
    - ✓ прикупити разбацани отпада и исти селектовати на начин да се одвоје опасне компоненте и предају овлаштеним оператерима за збрињавање опасног отпада, метални отпад се одваја и предаје овлашченим предузећима на даљњу обраду,
    - ✓ селектованни отпада и комунални отпад одвозити у сарадњи са надлежним комуналним предузећем на уређену легалну депонију,
    - ✓ извршити дезинсекцију и дератизацију саниране површине.
- Организовати прикупљање и одвоз отпада из свих већих урбано насељених мјеста,
- Едукацију на свим нивоима друштвене заједнице о управљању отпадом и позитивној пракси, а према принципима земаља са развијеним системима управљања отпадом,
- Омогућити веће учешће јавности у процесима одлучивања,
- Организовати и омогућити селекцију отпада по врсти и материјалу,
- Омогућити рециклажу отпада,
- Стимулисати увођење производње еколошких производа који нису штетни по животну средину,
- Селектовати и посебно одлагати опасни отпад од неопасног отпада,
- Формирати базу података о локалном отпаду, његовом прикупљању, третману и одлагању;
- Успоставити ефикасан систем мониторинга и контроле отпада.

Број: 01-___-___/17
Датум: ___.___.017. године
Прњавор

НАЧЕЛНИК ОДЈЕЉЕЊА
Брано Жунић

_____